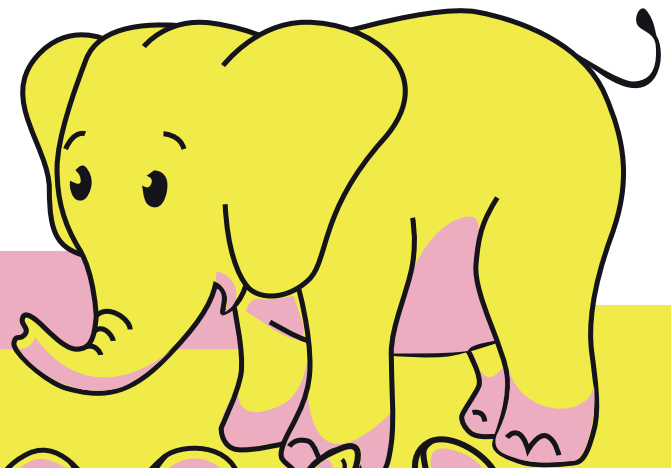

Предшколска
онлајн заједница
учења

Брошура за породице

Васпитање

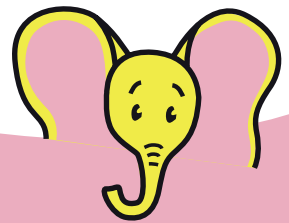
пружањем подршке
и успостављањем правила

The LEGO Foundation

Најважнији у
дечјим животима су
сигурност, љубав,
прихватање и
охрабрење

На којим принципима
треба градити здраве и
јаке односе са дететом?

Процес васпитања треба да буде руковођен дугорочним циљевима које имамо за децу. Љубав, подршка и успостављање правила омогућавају развој потенцијала сваког детета у складу с његовим потребама и могућностима.

У наставку прочитајте савете који вам могу помоћи да боље разумете поступке деце и ојачате своје компетенције за примену позитивног приступа васпитању без кажњавања.

Васпитање

Васпитање је процес који битно утиче на учење и развој детета, формирање личности, изградњу система вредности, интегрисање у заједницу и примену наученог. Осим што се формира под ширим утицајем друштва и времена у којем живимо, васпитањем се преносе и породичне вредности и култура, чиме се доприноси њиховом очувању.

Васпитање пружањем подршке је континуиран процес изградње односа између родитеља и деце који укључује љубав, провођење заједничког времена, учење, комуникацију и сталну негу и бригу .

Однос који гради с родитељима има велики утицај на дете. Он битно одређује његове друштвене, комуникацијске и сазнајне способности, самоконтролу, као и односе које успоставља с вршњацима и другим одраслима.

Детету су потребни подршка одраслих – породице, заједнице и друштва како би се остварила добробит¹ и дете развило своје капацитете.

Топлина, љубав и подстицај позитивно утичу на учење, сарадњу са другима и формирање вредности. Укљученост, прихватање и поштовање кључни су за повезивања детета с родитељима, вршњацима и другим одраслима, доприносе да се осећају сигурно и самоуверено за истраживање и учење.

ТОПЛИНА

Покажите интересовање, наклоност и емпатију² за оно што дете говори и ради

Пажљиво посматрајте и слушајте дете и уважите његове предлоге током заједничких активности

Омогућите да се дете осећа сигурно и заштићено док се игра и учи

ЉУБАВ

Покажите љубав и нежност и речима и поступцима.

Будите осетљиви за потребе детета и покажите емпатију према његовим осећањима.

Будите добар узор – дете учи док посматра шта радите.

Реците детету да верујете у њега и да уважавате његове напоре и успехе.

ПОДРШКА

Похвалите дете и реците му шта вам се свиђа у његовом понашању. Похвала доприноси да се добро осећа и разуме шта је то што добро ради.

Охрабрите дете – охрабрења су такође похвале за уложени труд детета и подстичу његову жељу да настави са започетим активностима.

Очекивања прилагодите узрасту детета, његовим потребама и могућностима. Нпр. питајте га шта жели да ради, чиме жели да се игра. Не наметати играчке или активности које не жели јер то може допринети да дете постане несигурно због тога што се не сналази у ономе што се од њега захтева. Како би мотивисали дете да прихвати и проба неке нове активности, игре или садржаје можете променити начин на који их нудите. Нпр. пробајте да заједнички реализујете те активности и играте се са децом.

Поштујте индивидуални темпо учења сваког детета.

¹ Можете се упознати са развојем добробити у Брошури за породице „Добробит деце предшколског узраста“

² Емпатију можемо описати као саосећање, уживљавање у емоционално стање (осећања), мишљење и понашање других људи и других бића.

Како можете градити снажне и здраве односе са децом, а да науче све што мислите да је важно?

То се може постићи коришћењем следећих принципа:

Утврдите дугорочне циљеве – шта је то што желите за своје дете у будућности.

Потрудите се да разумете како дете мисли и како се осећа у различитим ситуацијама.

Будите нежни и подржавајући али успоставите правила у свим интеракцијама са дететом.

Промените приступ и начин решавања изазовних ситуација и сукоба тако да потпуно искључите кажњавање.

Изазовне ситуације и дугорочни циљеви

Свакодневне активности често су испуњене покушајима да се деци објасни да нешто треба да ураде сада, у овом тренутку: да се обују, обуку, уђу у кућу, распреме играчке, обаве основне хигијенске активности, не вичу и не ударају друге...

Кад деца не раде оно што желимо или тражимо од њих, расте ниво нашег стреса. Такође, кад осећамо притисак времена због послова који нас очекују или страх и љутњу због одређених реакција деце код куће или на јавном месту, наш стрес се повећава. Бриге које осећамо у другим сферама живота могу додатно негативно да утичу. Тада размишљамо и делујемо мање конструктивно. Дешава се да реагујемо претерано емоционално и показујемо бес, вичемо или ударимо дете. У тим ситуацијама деци можемо да кажемо и нешто што не мислимо и због чега ћемо се касније лоше осећати. Важно је да покушамо да променимо приступ решавању проблема,

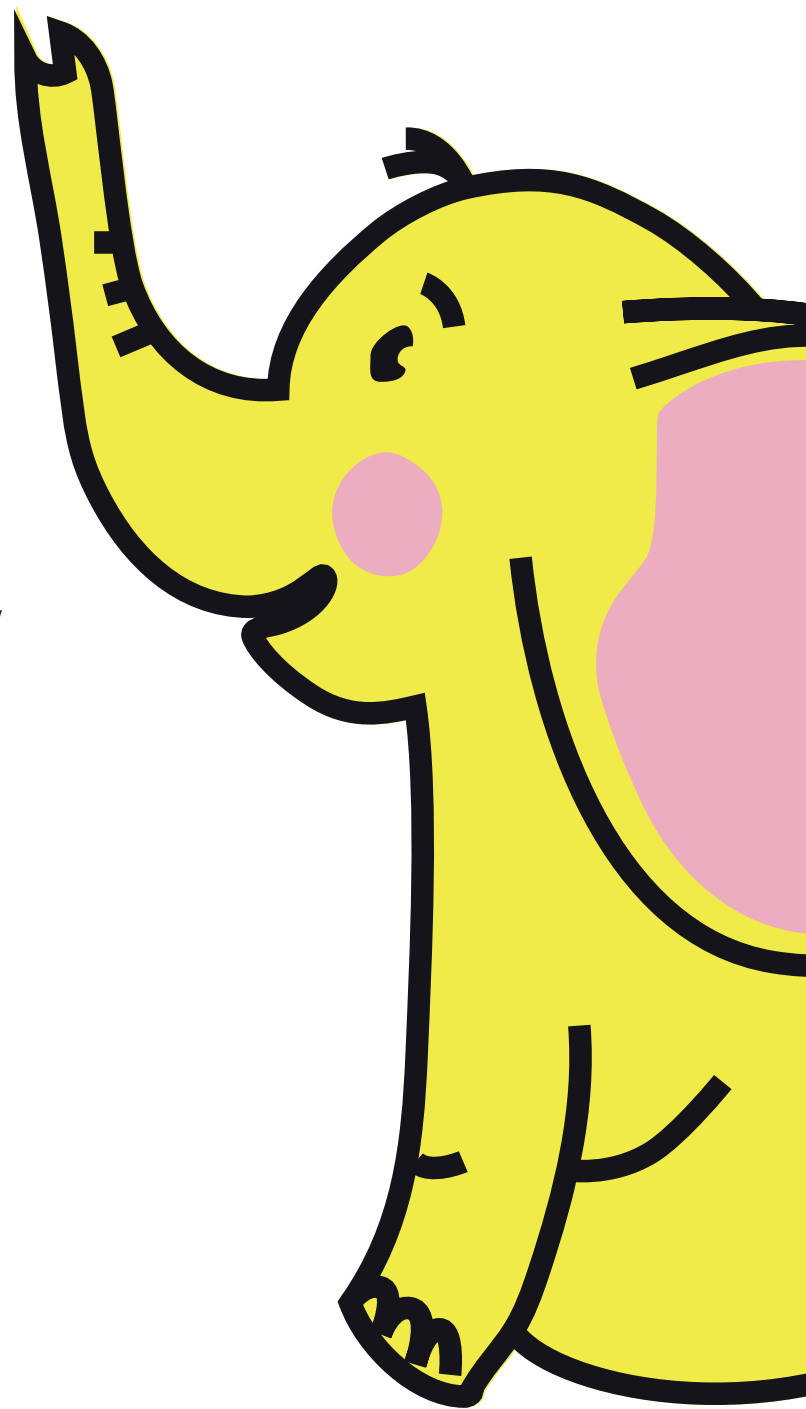
да разговарамо и договарамо се са члановима породице, да реагујемо без кажњавања и грдње деце (нпр. реците: „У реду је да се некада наљутиш али то што си бацио/ла предмет на под није примерено понашање“ уместо „Ти си безобразно и незахвално дете“). Ако га грдите или кажњавате, веза са дететом слаби, дете се осећа повређено, постаје стидљиво и повучено и дајете му пример како не треба да се понаша (да виче, удара или каже нешто ружно).

Учите дете да покаже осећања на прихватљив начин и да их опише речима „Љут/а сам“, „Бесан/ бесна сам“, „Тужан/тужна сам“ и опише зашто.

Код решавања свакодневних животних ситуација важно је да не зборавите дугорочне васпитне циљеве— шта желите за дете у будућности, које особине да има, које вредности да усвоји, како да решава проблеме с вршњацима и другим особама...

Како се преусмерити са решавања тренутних изазова на планирање и реализацију дугорочних циљева?

Промене нису лаке, треба напустити обрасце понашања који можда нису били успешни, али су били познати, и увести нове. Несагледавање и неуважавање дугорочних циљева доводи до васпитања које је руковођено реакцијама на понашање детета, тренутним расположењем родитеља и брзим решавањем конкретних ситуација. Овакав приступ дугорочно оставља негативне последице на дете.

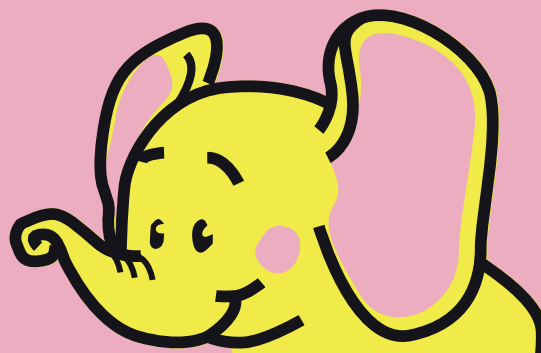
Сви изазови током раста, развоја и васпитања детета треба да буду прилика да изгради оно што доприноси његовом успешном функционисању и данас, у постојећим околностима и у будућности.

Родитељи углавном очекују да ће њихов однос са децом бити пун љубави, поверења и узајамне пажње, да ће деца желети да проводе време с њима и тражити савет. Размишљајте воде ли ваше реакције на краткорочне изазовне и стресне ситуације тим дугорочним циљевима.

Поступци родитеља би требало да буду усмерени на:

Важни савети:

Подстичите дете да истраје у активностима за које се определило.

Помозите детету да нађе одговоре на питања која га интересују. Тиме га упознајете са различитим изворима информација и начинима учења. Са одобравањем и охрабривањем подржите га у тренуцима кад посумња у своје могућности или наиђе на проблеме (може да направи паузу, па се поново врати неком новом изазову или проблему).

Примените нежне и одлучне поступке. Ако сте смирени и обраћате се детету с поштовањем, то ће му помоћи да се лакше смири и буде отворено за сарадњу. Одлучним тоном објасните зашто не може нешто да добије или зашто је неко његово понашање неприхватљиво. Посаветујте га како да следећи пут другачије реагује.

Будите јасани, доследани и испуните договорено: одлучно и јасно објаснити детету које су последице неодговарајућег понашања, уместо да одмах буде кажњено.

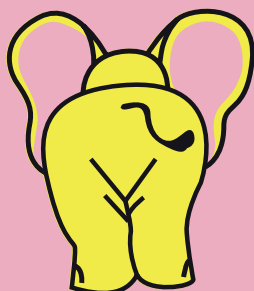
Будите стрпљиви: није циљ да се постигну брзи краткотрајни резултати већ да дете временом научи одговарајућа понашања и важне животне вештине.

Мислите и на себе: одвојити време за одмор и рекреацију. Неизбежно је да родитељи некада осећају умор или нервозу. Отворено причајте са децом о томе.

Кажњавање је неприхватљиво као васпитни поступак

Кажњавање НИЈЕ ДИСЦИПЛИНА

У приступима васпитању који су засновани на кажњавању детета стварају се лажни ауторитет и дисциплина и доминантна је манипулација страхом. Дете престаје с неким понашањем да би избегло казну, а не зато што је свесно да је то неприхватљиво понашање. Осећа страх и повлачи се. Казна може обесхрабрити и повредити децу, она смањује њихово самопоуздање и може им озбиљно наудити у физичком и психичком смислу. Кажњавана деца уче да насиљем решавају проблеме, што повећава ризик да се тако понашају као одрасле особе.

Физичким и другим видовима кажњавања се:

- дете понижава, застрашује и нарушава му се достојанство;
- губи поверење у родитељску љубав и блискост;
- дете се не уче одговорности и самоконтроли – доминантни су спољашња контрола и страх;
- повређују права детета на поштовање физичког интегритета, људског достојанства и једнаку заштиту пред законом;
- тренутно постиже циљ, али није ефикасно у постизању трајних промена у понашању;
- дете учи да је ударање оправдано и да то није насиље;
- код детета се не развија одговорност, појачавају се љутња и агресивност;
- дете се учи да се насиљем решавају проблеми и тиме се доприноси порасту вршњачког насиља;
- негативно утиче на друштво у целини, ствара се култура насиља;
- угрожавају односи с вршњацима, другом децом и одраслима.

Увођење структуре успостављањем смислених правила за дете

Циљ правила је да штите, а не да спутавају физички и психолошки интегритет и права детета.

Правила морају бити једноставна и за све разумљива.

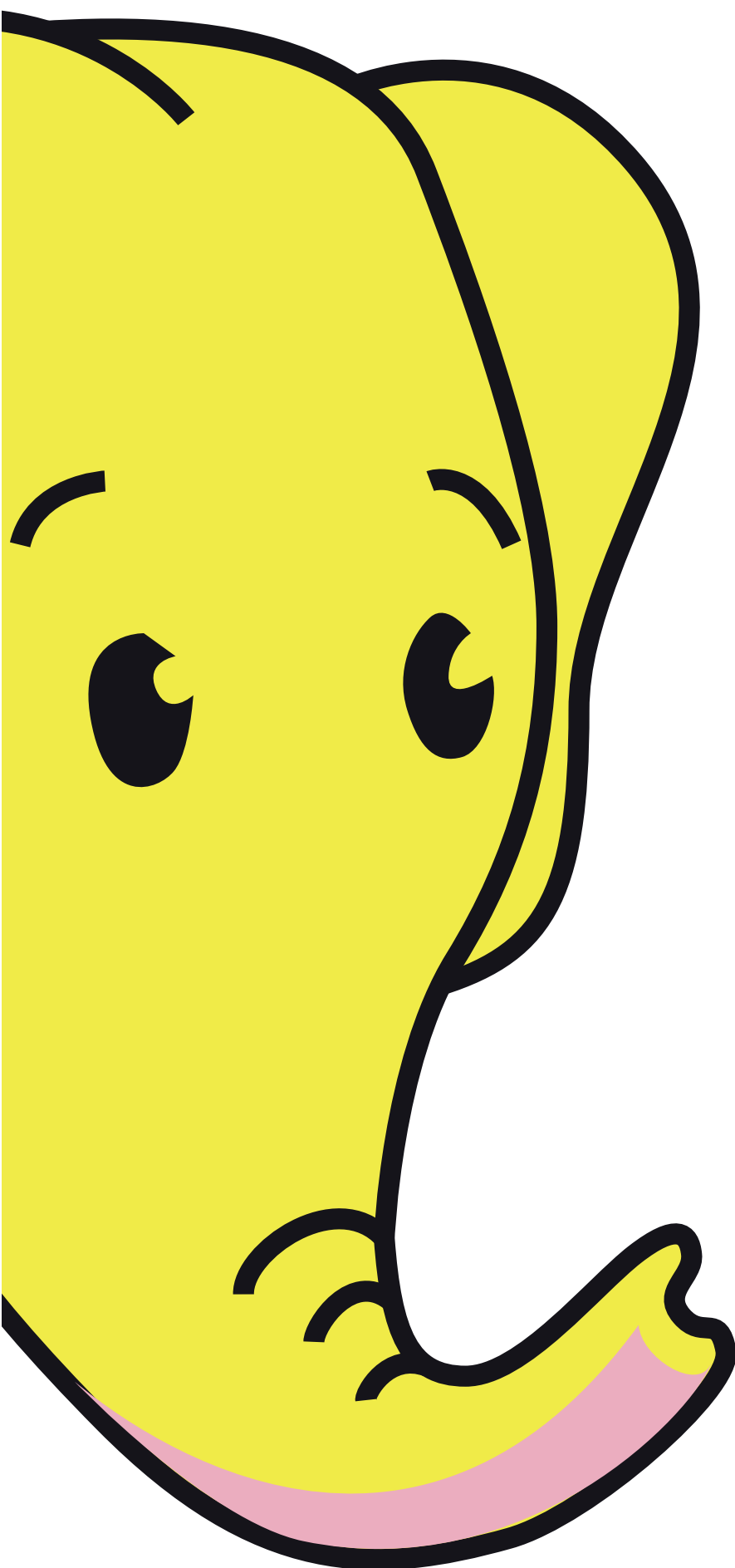
Правила су породична ствар и треба да важе за све, а родитељи треба да буду узор за њихово поштовање.

Правила не вреде уколико нема јасно дефинисаних последица, како за њихово придржавање тако и за кршење.

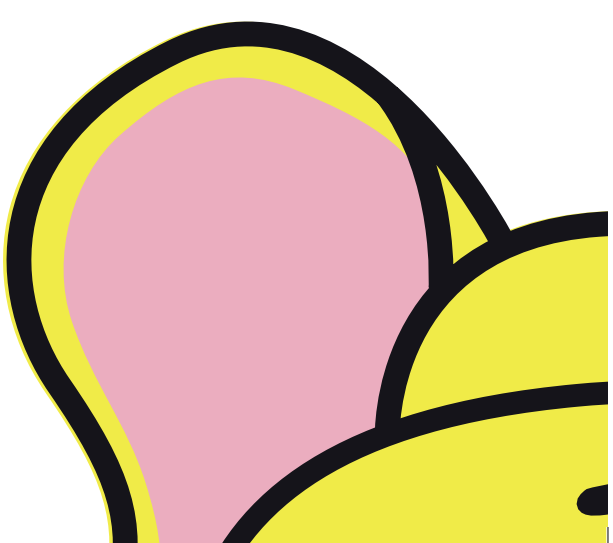
Број правила треба прилагодити узрасту деце.

Правила формулишите заједно са децом.

Правила треба буду изречена јасно и позитивно, не као претња и забрана већ као оно што се очекује од детета и других чланова породице (нпр. лопта се шутира у парку или дворишту уместо лопта се не шутира у кући).

Правило подразумева и природну и логичну последицу ако га се неко не придржава, то се мора јасно знати и одредити. Било би добро да последица уследи одмах након што је правило прекршено. Нпр. ако се догађа да дете не поспреми играчке после игре позвати се на заједнички договорено правило и подсетити га да треба да поспреми играчке. Можете му понудити и избор – да играчке поспреми одмах после игре или после ручка, да одлучи. Избегавање да се играчке поспреме није опција. То не треба радити уместо детета, али му можете у почетку помоћи. Тако ће имати прилику да успостави и одржава ритам својих обавеза. Сагледавање јасно успостављених правила и последица помаже деци да преузму одговорност за своје понашање. Претње, застрашивање, кажњавање и одузимање љубави никада не могу бити последица непридржавања правила.

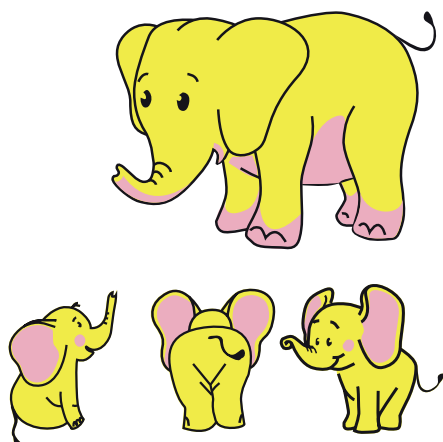

Поруке за крај

- Важно је да успоставите баланс ТОПЛИНЕ И КОНТРОЛЕ, ЉУБАВИ И ЈАСНИХ ПРАВИЛА.
- Уместо да детету говорите шта НЕ треба да ради, учите га ШТА може и КАКО да ради (нпр. „Ако паднеш можеш да се повредиш, пробај да се попнеш на кућицу, тобоган или плато за игру на други начин са друге стране“, уместо, „Немој то да радиш“).
- Радујте се сваком побољшању у понашању детета.
- Помозите детету да се осећа прихваћено и вољено, похвалите га (нпр. „Баш је лепо што си поспремио/ла сто после јела, донео/ла свој тањир после јела“, уместо, „ Ти си баш једно дивно дете“ без објашњења. Похвала и охрабрење мотивишу децу да наставе са пожељним понашањем.
- Дете најбоље учи кад зна шта се од њега очекује, ако су та очекивања правична и разумна и ако му се дају информације које му требају да би их испунило. (нпр. пре одласка у госте, продавницу унапред разговарате са дететом о томе које понашање је прихватљиво, а које не и до којих последица ће довести неприхватљиво понашање).

Белешке

Белешке

Брошуру је креирао тим ЦИП-Центра
за интерактивну педагогију.

Припремљена је у сарадњи са
УНИЦЕФ-ом и Министарством
просвете, науке и технолошког развоја.

Дизајн

MASSVision d.o.o.

2021.

